

WAAR STILTE HEERST

Nogal wat kunstenaars hebben hun atelier in de voormalige school aan de Lindenlei in Gent. Een van hen is fotograaf Lieven Lefere. Het vastleggen van de ultieme foto heeft bij hem wel wat voeten in de aarde.

Lieven Lefere en Charles Verraest, *Studio Rembrandt*, 2002

© LIEVEN LEFERE EN CHARLES VERRAEST

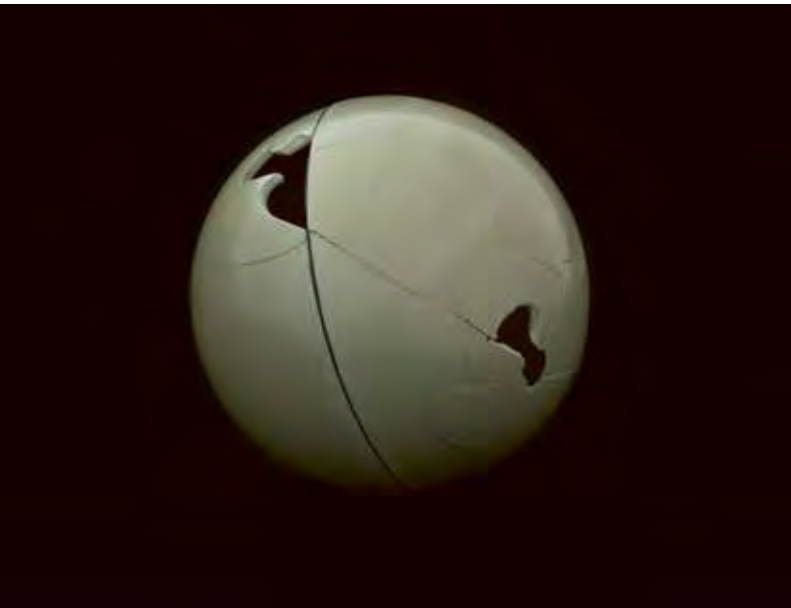
Foto's van Lieven Lefere

BASEREN OP BESTAANDE BEELDEN “Ik wil beginnen bij mijn twee grootvaders”, antwoordt Lieven Lefere (°1978) op de vraag naar het prille begin. “Mijn ene grootvader was fotograaf en zijn vader eveneens. De camera die mijn partner Isabel Devos gebruikt, is van mijn overgrootvader en dateert van 1910. Het was de tijd van de dorpsfotograaf. Ik heb mijn grootvader gekend tot mijn twaalfde, hij is dan overleden. Het was een traditie dat hij aan de kleinkinderen bij hun plechtige communie een fototoestel gaf. Ik heb er die dag wat paarden mee gefotografeerd, maar daarna is het lang blijven liggen. Mijn andere grootvader was een parketfabrikant. Ik heb hem nooit gekend maar mijn oom zette dat bedrijf voort en ik ben daar vele keren geweest en heb er mijn eerste lijsten gemaakt. Zo kwamen de werelden van fotografie en van hout al van in mijn jeugd bij elkaar.”

Lieven Lefere ging naar de humaniora. Het was pas op zijn vijftiende dat de belangstelling voor de fotografie ging groeien, dank zij een oudere neef waarmee hij graag optrok en die in die richting studeerde in Antwerpen. Na het secundair trok hij naar de KASK in Gent om er fotografie te studeren. Hij had verschillende docenten, onder wie Martien Van Beeck (°1957) en Annelies de Mey (°1959). Het is vooral die laatste in wie hij een belangrijke mentor erkent.

“Ik heb nooit zo'n passie gehad voor het documenteren van de werkelijkheid, van wat er is. Al van bij het begin heb ik de impuls gehad om zelf een werkelijkheid te creëren en die dan te registreren. Zelf een encenering opbouwen, een decor en zelf een gebeurtenis boetseren om dat dan vast te leggen. Ik creëer een subrealiteit.” Hij sluit aan bij de denkers over fotografie die in de jaren '70 en '80 stelden dat er een groot spanningsveld bestaat tussen fotografie en werkelijkheid. In het begin van de fotografie dacht men dat er eindelijk een medium was dat objectief de realiteit kon vastleggen. We weten ondertussen dat de fotografie de schilderkunst heeft beïnvloed, schilders voelden zich bevrijd van de mimesis in de abstractie, later neigden de fotografen naar de

Lieven Lefere, *Skull CB 1*, 2016

© LIEVEN LEFERE

schilderkunst en nog later gingen kunstenaars weer schilderijen maken die leken op foto's.

Die voor de oppervlakkige kijker soms verwarrende toestand bestaat nog steeds. Schilders als Gerhard Richter (°1932) of bij ons, Luc Tuymans (°1958) vertrekken dikwijls van foto's om hun beelden te maken. Bij Lieven Lefere hebben kijkers soms de vraag of het hier nu een foto of een schilderij betreft. "Fotografen zoals ik baseren zich dikwijls op bestaand beeldmateriaal. Zo vertrek ik bijvoorbeeld van een beeld uit een video dat ik bevries en print en dat dan uitgangspunt wordt om verder te werken. Ik was tijdens mijn studies fan van Jeff Wall die op dat moment furore maakte."

De Canadese kunstenaar Jeff Wall (°1946) maakt geënceneerde foto's die volop referenties bevatten naar de klassieke schilderkunst. De belangstelling voor de klassieken is bij Lieven Lefere al van jongs af inherent aanwezig. Op familietrips werden de musea niet geschuwd en werd hij geconfronteerd met de schoonheid van de architectuur uit de diverse perioden van de kunstgeschiedenis. Het eindwerk van Lieven Lefere ging o.m. over Bruegels *Landschap met de val van Icarus*, maar bevatte evenzeer uitweidingen omtrent Wall. Het intrigeerde hem hoe de val van Icarus, een dramatische gebeurtenis, eigenlijk amper wordt opgemerkt, want de boer op de voorgrond ploegt gewoon voort. In die zin onderzocht hij via geënceneerde fotografie wanneer een ongewoon voorval echt wordt opgemerkt.

“Al van bij het begin heb ik de impuls gehad om zelf een werkelijkheid te creëren en die dan te registreren.

OMVORMEN VAN EEN BASISBEELD Na het afstuderen aan de KASK ging Lieven Lefere nog een jaartje als vrij student filosofie studeren en specialiseren in de opleiding 'Beheer en behoud van actuele kunst'. En dan kwam hij terecht bij kunstenaar Jan De Cock (°1976) voor wie hij ruim tien jaar heeft gewerkt. Het was voor hem een interessante leerschool en het bracht hem naar Londen, New York en tal van andere plekken. Tussen de soms intensieve perioden in had hij dan tijd en gelegenheid om zich op eigen werk toe te leggen. Er is ook een intensieve samenwerking ontstaan met vriend en fotograaf Charles Verraest. Hun eerste gezamenlijk werk hebben ze geënt op de reclamefotografie. Verraest werkte voor zo'n opdrachtgever als klassieke studiofotograaf gespecialiseerd in meubelfotografie, waarbij alles perfect en met de ideale belichting wordt in beeld gebracht, maar waar het inhoudelijk eigenlijk over niets anders gaat dan om het product. Lieven Lefere: "Dat deed ons denken aan de Vlaamse primitieven waar diezelfde texturen en die materialiteit zo

Lieven Lefere, *I never promised you a horizon- Model and Horizon#1*, 2014

© LIEVEN LEFERE

Lieven Lefere, *La raison des miroirs*, 2020

© LIEVEN LEFERE

sterk aan bod komen. We hebben de studio voor een weekend ingepalmd en we hebben een klassieke slaapkamerfoto uit het archief geselecteerd en die gereconstrueerd. Hier is het begin van onze methodiek ontstaan. Ik heb hier geleerd wat je kan bereiken met het omvormen van een basisbeeld, niet zozeer door iets toe te voegen maar door iets te veranderen. Bijvoorbeeld een vaas met veelkleurige bloemen veranderden we in een vaas met witte lelies. Onze foto werd een annunciatiefereel, de luchter met vele oplichtende lampjes werd gereduceerd tot een luchter met één brandend lampje. Het gesloten boek werd opengelegd, we hebben kleuren gewijzigd. Wie niets afweet van de annunciatie, iconografie en kunstgeschiedenis zal nog altijd een reclamefoto zien. We hebben de foto op groot formaat in een lichtbak gepresenteerd als een verwijzing naar de lichtgevende billboards uit de reclamewereld.”

NET-ECHT Lieven Lefere probeert de werkelijkheid te imiteren, te kneden naar de eigen vormtaal, subtiel en zonder grote ingrepen. Die weglatingen of kleine toevoegingen maken het beeld sterker en laten het dichter aansluiten bij waarvoor het staat.

Samen met Charles Verraest is hij de reeks *Similarities* begonnen. Later heeft hij die individueel verder gezet. Vordien hadden ze al samengewerkt rond de serie *Car wrecks*. Inspelend op de foto's van de weekendongevallen in de kranten gingen ze bij autohandelaars geaccidenteerde auto's halen en reconstrueerden ze heel nauwgezet al dan niet fictieve ongevallen tijdens de nachtelijke uren. Ze maakten de foto's op gelijkende locaties, informeerden zich bij de politie hoe ongevallen gemarkeerd werden, kortom ze gingen grondig te werk. Zo kwamen ze in contact met de brandweer en konden ze gebruik maken van bestaande oefenlocaties voor

Lieven Lefere, *Road*, 2012

© LIEVEN LEFERE

brandbestrijding. De foto's leken documentair maar waren dus volledig geësceneerd. De versmelting tussen echt en net-echt is een blijvend gegeven in het werk van deze kunstenaar.

Een belangrijk aspect is de grondigheid waarmee Lieven Lefere zich voorbereidt, zijn onderwerp multidisciplinair bestudeert en daarvoor wetenschapslui en experts contacteert en met hen samenwerkt. Zo is er de samenwerking met dr. Martin Smith, professor in de forensische en biologische antropologie aan de Bournemouth University. Bij wijze van proef werd er op een landgoed met divers materiaal een massagraf gesimuleerd dat een aantal maanden later door de studenten bij wijze van practicum werd blootgelegd. De fotograaf was daarbij aanwezig. Daarnaast inspireerde de samenwerking hem tot het maken van een reeks *Skulls*. Het gaat om foto's van schedelfracturen veroorzaakt door allerlei wapentuig. De zogenaamde schedels zijn gemaakt in een hightech kunststof met de zelfde breekbaarheid als echte menselijke schedels. De foto's zijn gemaakt met extreem weinig licht en sluiten op die manier perfect en doelbewust aan bij de schildertraditie uit de zeventiende eeuw.

JAN VAN EYCK EN HO CHI MINH In 2014 nam Lieven Lefere deel aan een residentie in Nederland in een oude melkfabriek in Kolderveen. Hij maakte er voor het eerst een werk dat inspeelt op de locatie, de omgeving van het dorp. "Ik heb toen een voorstel gedaan voor een kijkapparaat. Een toestel dat in het landschap kon geplaatst worden en als je er door keek, zoals bij een camera, kreeg je een andere blik op het landschap." Later heeft hij het voorstel in de realiteit omgezet en een verplaatsbaar vehikel gebouwd met een perfect afge-

werkte verticale gleuf. Vanuit de cabine maakte hij dan foto's van zowel de zwarte wand als het zicht door de gleuf. Het was meteen een denkoefening waarbij hij stelt dat het nooit onschuldig is om een bepaald beeldkader te kiezen. "Het beeld heeft de belofte van het landschap in zich."

De foto's van deze fotograaf zijn het resultaat van uitgebreide studie en maatwerk. Hij alludeerde zelf al op het atelier van zijn grootvader, de parketmaker, en het aroma van geurend hout is in het atelier van nu ook steeds aanwezig. De foto die hij speciaal voor de tentoonstelling in het GUM (Gents Universiteitsmuseum) heeft gemaakt is gerealiseerd na vijf maanden noeste arbeid. Het werk is gebaseerd op het doctoraatsonderzoek van architect Patrick Seurinck naar de kennis van het perspectief bij Massaccio en Brunelleschi, de Italiaanse tijdgenoten van Jan van Eyck. Dit onderzoek bracht interessante inzichten over het werk van Jan van Eyck naar voor. Lieven Lefere heeft de geïdealiseerde Romaanse architectuur, die op het schilderij *Madonna met kanunnik Joris van der Paele* te zien is, in een geïnterpreteerde visie nabgebouwd en hierbij ook rekening gehouden met de bevindingen van de architect. Het formaat van de hele installatie is gebaseerd op het vermoeden dat de zuilengalerij zich in een kerk situeert. Het atelier dat hij ter beschikking heeft is daarvoor niet groot genoeg, er moest dus ruimte worden gehuurd en gelukkig was die vlakbij beschikbaar. Daarna volgt er een proces van uitzuivering, van meticulous regelen van het invallende licht en de belichting. De uiteindelijke foto is er een van pure schoonheid, ontdaan van alle anekdotiek, maar beladen met betekenis.

Zo realiseerde hij ook een foto van de portiek van het mausoleum van Ho Chi Minh, de leider van Vietnam die eigenlijk geen mausoleum wenste, en waar fotograferen verboden is. In de verzameling van het ministerie van Buitenlandse Zaken van ons land kan je ook een eveneens volledig geconstrueerde foto terugvinden van het verlaten en blijkbaar wat in onbruik geraakte sprekerspodium van de grote zaal bij de Verenigde Naties in New York. Geen mens te bespeuren enkel wat verwaaide documenten. Een wat onheilspellend aandoend beeld.

De foto's van Lefere worden door hemzelf met uiterste zorg ingelijst en dat maakt het werk ook helemaal af. Ze nodigen uit tot stille beschouwing.

—

DAAN RAU

INFO Tentoonstellingen met werk van Lieven Lefere: *Van Eyck in de diepte*, GUM, Gent, oktober 2020 tot juni 2021, *Things hidden*, Casa Argentaurum, Gent, 10 december 2020 tot eind januari 2021 – **WEBSITE** www.lievenleferen.net